

Šľachtiteľský program plemena lacaune

Úvod šľachtiteľského programu:

Šľachtiteľský program a šľachtenie plemena lacaune vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootechnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Tento šľachtiteľský program je zároveň vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“). Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobou stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je súbor systematických opatrení a zámerov, vrátane zaznamenávania údajov, selekcie, plemenitby a výmeny plemenných zvierat a ich zárodočných produktov, ktoré boli navrhnuté a realizované s cieľom zachovať alebo posilniť želané fenotypové a genotypové znaky a vlastnosti v rámci cieľovej chovnej populácie. Na základe tohto šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ predmetného plemena. Chovný cieľ sa stanovuje prostredníctvom chovateľských metód, ktoré sú definované pri hodnotení kontroly úžitkovosti.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Ovce plemena lacaune boli vyšľachtené vo Francúzsku na báze oviec merinského typu. Prvé importy boli realizované na Slovensko v roku 1993 a 1994. V súčasnosti sa chová vo viacerých krajinách sveta, vo Francúzsku najmä v rockfortskej oblasti.

Lacaune je mliekové plemeno, s výbornou produkciou mlieka, vhodné na strojové dojenie a polointenzívny až intenzívny systém chovu. Extenzívny systém chovu, najmä z pohľadu výživy a kontroly zdravotného stavu im nevyhovuje. Ovce možno pripúšťať s veľmi dobrými výsledkami už v prvom roku života. Plemenné barany sa vyznačujú s výrazným libidom sexualis, dobré výsledky oplodnenosti sa dosahujú najmä pri háremovom spôsobe pripúšťania.

Úžitkové vlastnosti

Plemeno lacaune je stredného až veľkého telesného rámca, na vyšších nohách, vlna je krátka, polojemná, často riedka. Obe pohlavia sú bezrohé. Je mäsovo-mliekového až mliekového úžitkového typu. Priemerná hmotnosť dospelých bahníc je 70 - 75 kg (minimálne 60 kg), dospelých baranov 95 - 100 kg (minimálne 80 kg). Typickou vlastnosťou plemena je menší obrast brucha, hlavy, zátylku a šije vlnou, nezriedka sú tieto časti neovlnené. Produkcia vlny (sortiment AB až BC) sa pohybuje medzi 1,5 - 2,0 kg u bahníc a 2,5 - 3,0 kg u baranov. Intenzita rastu jahniat je dobrá a hmotnostné prírastky do odstavu často presahujú 300 gramov, najmä u baránkov jedináčikov, ale aj u jahniat z viacpočetných vrhov sú priemerné denné prírastky (ďalej len „PDP“) vyššie ako 250 gramov. Jahňatá sú pritom dobre osvalené. Produkcia mlieka za dojnú periódu (trhová produkcia) sa pohybuje v kontrolovaných chovoch vo Francúzsku okolo 270 litrov, čo reprezentuje 330 - 350 litrov za laktáciu. Plemenný štandard u nás je 200 - 250 litrov mlieka za dojnú periódu, chovný cieľ je viac ako 250 litrov. Produkcia mlieka za 180 dňovú laktáciu: plemenný štandard 350 - 550 litrov, chovný cieľ 450 - 600 litrov. Priemerný obsah tuku (6,5 - 8,0 %) a bielkovín (5,0 - 5,6 %) je vyšší ako u východofrízskeho plemena. Na Slovensku sa u dospelých lacaunských oviec dosahuje plodnosť na obahnenú ovcu viac ako 160 %. U jariet pripustených v prvom roku sa dosiahla plodnosť okolo 125 %.

Plemeno zohralo a zohráva významnú úlohu pri tvorbe syntetickej populácie slovenskej dojenej ovce na zlepšenie mliekovej úžitkovosti a funkčných vlastností vemená. Zvyšuje sa záujem o baranov plemena lacaune (ďalej len „LC“) na zabezpečenie kríženia v úžitkových chovoch. Prejavuje sa nielen nárast počtu chovaných čistokrvných zvierat, ale zvyšuje sa aj počet chovateľov tohoto plemena.

Postup šľachtienia plemena

Základnou formou šľachtienia je čistokrvná plemenitba, so zámerom aby produkcia mlieka u nás chovaných oviec plemena LC sa čo najrýchlejšie vyrovnala produkcii, ktorá je udávaná v plemennom štandarde vo Francúzku. Šľachtienie je založené na výbere geneticky najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce bude aj naďalej kontrola úžitkovosti. Získané dáta sa využívajú na výpočet odhadu plemenných hodnôt štatistickou metódou BLUP Animal Model, ktorá umožňuje korekciu systematických vplyvov prostredia a využije informácie o všetkých príbuzných jedincov v rodokmeni, čím sa výrazne zvyšuje presnosť a spoľahlivosť odhadu.

Ak chceme urýchliť rast úžitkovosti cestou čistokrvnej plemenitby je potrebné zvyšovať spoľahlivosť odhadu plemenných hodnôt (ďalej len „PH“). Odhady plemenných hodnôt sú založené na zisťovaní podobností medzi príbuznými zvieratami a rozdielmi medzi menej príbuznými či nepríbuznými jedincami. Preto podmienkou pre spoľahlivosť odhadov je dôležitá štruktúra chovov zapojených do kontroly a ich vzájomná previazanosť príbuzenskými vzťahmi, ale tiež množstvo informácií o úžitkovosti zvieratá, jeho príbuzných

a vrstovníkov v rámci chovu. Podmienkou spoľahlivosti je tiež presná a spoľahlivá evidencia zvierat, presné merania a kvalitné vedenie databázy kontroly úžitkovosti.

Rýchlejší genetický pokrok predpokladá vyššiu intenzitu selekcie. Popri plemenných hodnotách za produkciu mlieka, plodnosť, intenzitu rastu v ďalších rokoch, by bolo vhodné stanoviť u plemenných jahničiek a baránkov tiež PH pre obsah hlavných zložiek mlieka (tuk, bielkoviny). Rozširovanie strojového dojenia prináša potrebu venovať zvýšenú pozornosť morfológickým a funkčným vlastnostiam vemena, ktoré sa stavajú dôležitým kritériom hodnotenia dojných plemien oviec. Z tohoto dôvodu by sme mali čo najskôr započat' s lineárnym hodnotením vemena tak, ako u hovädzieho dobytká.

Genetický vývoj populácie oviec plemena LC je zabezpečovaný hlavne výberom plemenných baranov. Keďže sa jedná o populáciu, ktorá sa na Slovensku chová len krátke časové obdobie je potrebné aj naďalej rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EU.

Plemenný štandard a chovný cieľ plemena lacaune chovaného v SR

Hlavné ukazovatele:

Ukazovateľ	lacaune	
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Stredne veľký až veľký telesný rámec, respiratórny typ, hlava, šija, brucho a nohy neovlnené, nohy vysoké a tenké. • Vlna jemná, merinového charakteru, biela. • Vemeno veľké, dobre upevnené, vhodné pre strojové dojenie. • Plemeno ranné, barany temperamentné. • Ovce aj barany bezrohé.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Mäsovo–mliekový až mliekový úžitkový typ s dobrou plodnosťou.
	<i>Chovný cieľ</i>	Mäsovo–mliekový až mliekový úžitkový typ. Prioritné zameranie: produkcia mlieka, mliečnych jahniat a baranov pre zošľacht'ovacie a úžitkové kríženie.
Hmotnosť bahníc	<i>Plemenný štandard</i>	65 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	75 kg
Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	85 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	100 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	45 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	65 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	75 kg
PDP jahniat do odstavu –jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,270
	<i>Chovný cieľ</i>	0,320
PDP jahniat do odstavu – baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,300
	<i>Chovný cieľ</i>	0,360
Produkcia mlieka za dojnú periódu	<i>Plemenný štandard</i>	210 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	250 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	26,1 – 31,0 µm sortiment A/B – B/C
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	150 %
	<i>Chovný cieľ</i>	180 %

*hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc

**uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roku musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana